

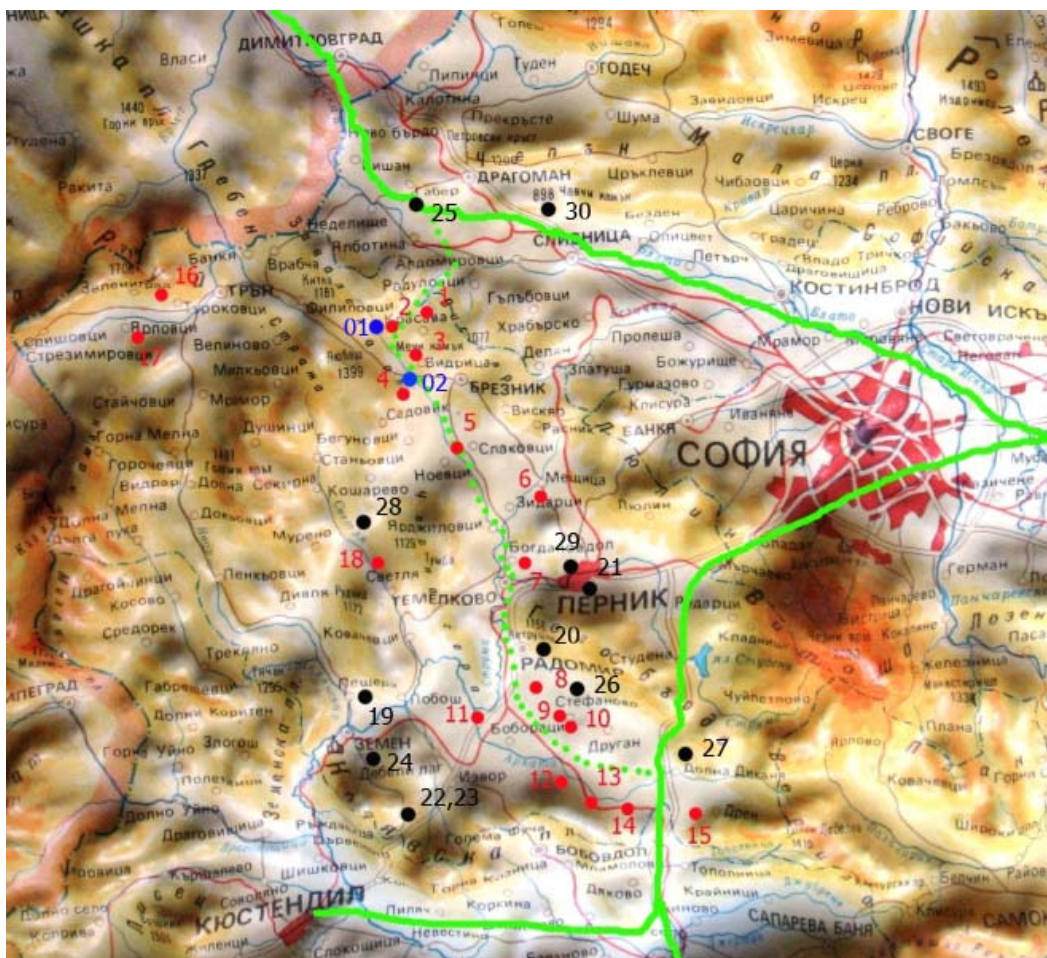
ДВЕ ГРУПИ АРХЕОЛОГИЧНИ ФАКТИ, КОИТО ОБОГАТЯВАТ ПРЕДСТАВАТА НИ ЗА ХРАМА-КЛАДЕНЕЦ В С. ГЪРЛО:

Любомир Цонев – по данни от Интернет и публикации от Д.Митова-Джонова, 27.02.2007г.

ПЪРВО:

БЛИЗКИТЕ ОКОЛНОСТИ НА ХРАМА-КЛАДЕНЕЦ ПРИ С.ГЪРЛО

НАЙ-НАПРЕД ПРЕДСТАВЯМ карта на района Краище, ограден от планините Западна Стара, Витоша, Осоговска и днешната ни западна граница. Основни градове там са Трън, Брезник, София, Перник, Радомир и Кюстендил.

ЛЕГЕНДА ЗА УСЛОВНИТЕ ЗНАЦИ ПО КАРТАТА:

ОБЕКТИ ОТ ГРУПА 1: ПРЕДРИМСКО ВРЕМЕ

- 01.** Подземен храм на кладенчовата вода при с.Гърло, XII в.пр.Хр. Граден от племето сарди, които вероятно не са траки, а идат от Месопотамия, според Д.Митова-Джонова. Градят храма-кладенец при миграцията си от Месопотамия към о-в Сардиния.

02. Богато съкровище от **елинистично (т.е. предримско) време**, намерено при с.Режанци. Вероятно тракийско по произход.

[Сини кръгчета със сини номера:](#)

Източник №1

http://www.onlinebg.com/kultura/my_html/2012/niniva.htm

***Втори академични четения в памет на проф. Гаврил Кацаров**
На 11-12.XII.1997 г. Департамент "Общество и култура на Средиземноморието" към Нов Български университет, съвместно с Института по тракология при БАН проведеха традиционните си четения в памет на проф. Гаврил Кацаров - създателя на науката за античността в България и ученият, направил пръв достояние на света историята и културата на траките.*

Изключителен интерес сред иманярите би предизвикал атрактивно представеният доклад на Евгени Паунов, току-що защитил блестящо магистърска теза в СУ "Св. Кл. Охридски". Той проследи приключенската история на **монетното съкровище от с. Режанци, Пернишко**. Анализирайки състава на това **най-голямо елинистическо монетно съкровище, намерено по нашите земи**, както и факта, че монетите му никога не са влизали в обръщение, той стигна до заключението, че **всъщност става дума за "царска хазна"**.

Източник №2

forum.boinaslava.net

http://209.85.135.104/search?q=cache:dY_98rTqKNcJ:forum.boinaslava.net/showthread.php%3Ft%3D7790%26page%3D2+%D1%81,+%D0%A0%D0%B5%D0%B6%D0%B0%D0%BD%D1%86%D0%B8,+%D0%9F%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B8%D1%88%D0%BA%D0%BE&hl=bg&ct=clnk&cd=10&gl=bg&lr=lang_bg

... в един сборник посветен на проф. Людмил Гетов, София 2005 г:

Става дума за **съкровище от сребърни тетрадрахми и златни статери открито при с.Режанци, Пернишко**. То е имало тегло около **82 кг**. Та се казва, че с тези пари – около **4,6 таланта** са можели за един месец да се наемат 620 хоплити и 210 конника. По времето на Александър един хоплит вземал 4 обола на ден , а конник 2 драхми. Както се вижда само една държава с голям запас от цветни пари като Персия е можела да си позволи да наема повече бойци.

По времето на Перикъл, един атинянин получавал 2 обола без да работи само да стои в народното събрание. Същата стойност е струвал и един хоплит на ден. Дротик – метателно копие е струвал един обол.

Източник № 3

От достоверен източник знам, че съкровището не е публикувано, т.е. не сме виждали не само научни обяснения, но дори и елементарни снимки на някои монети поне. Не е включено в експозицията на Пернишкия музей, а се пази в банков сейф. Така че практически простосмъртната публика не може да го види изобщо!

ОБЕКТИ ОТ ГРУПА 2: ВИЛИ И БАНИ ОТ РИМСКО ВРЕМЕ

СЕЛИЩА В ПЕРНИШКО, КЪДЕТО Е ИМАЛО ИЛИ СЕ ПРЕДПОЛАГА, ЧЕ Е ИМАЛО, РИМСКИ ВИЛИ/БАНИ (с водопроводи и т.н. - тип „ВИЛА РУСТИКА – СЕЛСКА ВИЛА”)

ИЗОБРАЗЕНИ СА ВЪРХУ КАРТАТА от файла “Map-Gyrlo-edMIN.jpg” според книгата на Димитрина Митова-Джонова „Археологическите паметници в Пернишки окръг”, С 1983. Още тогава останките от повечето постройки са били едва забележими на терена. Днес сигурно повечето са изчезнали напълно. Единствените останки, които и до днес са достатъчно запазени и впечатляват посетителя, са от римската баня при с.Гърло!

Червени кръгчета и червени номера.

1. Красава
2. Гърло
3. Видрица
4. Конска
5. Слаковци (?)
6. Витановци
7. Богданов дол
8. Червена могила
9. Стефаново
10. Стефаново
11. Поцърненци
12. Кондофрей
13. Чуковец
14. Гълъбник
15. Дрен

Тези 15 (останки от) вили очертават интересно трасе от римско време покрай село Гърло. Това може да е бил най-краткият и лесен начин да се премине от главен път Ниш-София-Пловдив (през прохода Траянови врата, северно от Ихтиман), ЗАПАД-ИЗТОК към главен път по Струма на юг към Солун СЕВЕР-ЮГ. Ако римските войски минат по трасето Гърло – Радомир – Д.Диканя, те няма нужда да заобикалят през София или дори Перник, за да слязат на юг по р.Струма!

Съществено е, че **покрай трасето „Гърло-Д.Диканя” се групират практически всичките римски вили в Пернишко!** Смятам, че е естествено селските вили на римляните във варварските провинции да се строят не дълбоко в дивите планини, а покрай оживена пътна артерия, която гарантира (а) снабдяването с продукти и (б) сигурността, охраната, военната помощ – ако се наложи.

Трасето се пресича и с диагоналния главен път София-Д.Диканя-Кюстендил. Всеки, който е минавал по Земенския пролом с влака, знае, че той изобщо не е удобен за придвижване – нито днес, нито по римско време.

16. Забел
17. Главановци

Тези две вили са в район на оживен римски рудодобив, което обяснява разположението им.

18. Чепино

Малко изолирано стои. Но всяко правило си има изключения!

ОБЕКТИ ОТ ГРУПА №3: ТРАКИЙСКИ СВЕТИЛИЩА ОТ РИМСКО ВРЕМЕ

ГРУПА 3-А:

ИДЕНТИФИЦИРАНИ САМО ПО ТЕХНИТЕ ОСТАНКИ **ТРАКИЙСКИ СВЕТИЛИЩА** на боговете Асклепий, Хигия, Аполон, Зевс, Хера и Атина В РАЙОНА „Перник-Радомир” СПОРЕД СТУДИЯТА:

Gawril Kazarow “Thrake (Religion)” публикувана оригинално в енциклопедията “Paulys Real-Encyclopaedie der classischen Altertumswissenschaft”, Stuttgart 1936, фототипно преиздадена в сборника „Гаврил Кацаров – Избрани съчинения, том II, Университетска библиотека № 390, изд. На СУ „Кл.Охридски”, С 2004.

Черни кръгчета и черни номера.

Светилища на Асклепий и Хигия:

- 19. С.Пещера – до Земен.
- 20. гр. Радомир
- 21. гр.Перник

Светилища на Аполон:

- 22. С. Чокльово/Байкалско, югозападно от Радомир, на днешното шосе за Кюстендил.

Светилища на Зевс, Хера и Атина:

- 23. С.Чокльово/Байкалско
- 24. С.Блатешница, до Земен
- 25. С.Габер – до Драгоман.

ГРУПА 3-Б:

ИДЕНТИФИЦИРАНИ САМО ПО ТЕХНИТЕ ОСТАНКИ (плочи с релефи) **ТРАКИЙСКИ СВЕТИЛИЩА**, ПОСВЕТЕНИ НА ТРАКИЙСКИЯ БОГ-КОННИК, в района „Перник-Радомир” СПОРЕД СТУДИЯТА:

Gawril Kazarow “Die Denkmäler des Thrakischen Reitergottes in Bulgaiien” публикувана оригинално в поредицата Dissertationes Pannonicae, серия II, книга 14, издавана от Института по нумизматика и археология към университета „П.Пазмани” в Будапеща, 1938; фототипно преиздадена в сборника „Гаврил Кацаров – Избрани съчинения, том II, Университетска библиотека № 390, изд. На СУ „Кл.Охридски”, С 2004.

Също черни кръгчета и черни номера.

- 26. С.Червена могила, ЮИ от Радомир. (№ 147)
- 27. С.Долна Диканя, м/ду Радомир и Дупница. (№ 247)
- 28. С.Елов дол, 20 км от Югосл.граница, 18км северно от Земен, до с.Чепино. (№ 275)
- 29. Гр.Перник. (№ 748)
- 30. Недалеч от гр.Сливница в СЗ посока. Светилище със скални ниши! (№ 878-879)
[#?. В община Брезник – с.Сотирица(?!-няма такава), местността Глог. А дали не е с.Глоговица, южно от Трън? Или с.Секирица, пак около Трън?]

ИЗВОДИ ОТ ТАКА СЪСТАВЕНАТА АРХЕОЛОГИЧНА КАРТА:

Районът около с.Гърло има много богата история, която обхваща поне три периода:

(1) Пред-тракийски. Тогава най-напред неизвестни племена (сарди, идващи от Месопотамия, според Митова-Джонова) строят храма-кладенец, датиран в XII в.пр.Хр.

(2) Тракийски елинистичен (пред-римски). Траки заравят в с.Режанци изключително богато златно монетно съкровище. От класическия тракийски период се датира прекрасният набузнък за шлем, изобразяващ Херакъл (вж. първата част на студията за храма-кладенец в с. Гърло). Мястото на намирането на набузника не е отбелязано на картата, понеже нямам данни.

(3) Тракийски римски. От този период са засечени 18 римски вили, от които 15 маркират трасето на най-късия път от Ниш към Солун – по р. Конска. Той минава покрай с.Гърло. При пролома на реката е изградена охранителна крепост, а под нея – малка баня за войниците от гарнизона на крепостта. От този период в околностите на трасето са отбелязани 5 светилища на Тракийския бог-конник и още 7 на други божества с елински произход.

Това свидетелства за изключително интензивен живот в I хилядолетие пр. Хр. и първите няколко века от I хилядолетие сл. Хр. Следва доста дълъг упадък през ранното средновековие. Но изучаването на средновековните паметници в района на Краище не влиза в целите ми.

Пояснения от Уикипедия към боговете, на които били посветени светилищата:

Асклепий (на гръцки: *Ἀσκληπιός*, *Асклепиос*) в древногръцката митология е бог-лечител. Син е на Аполон и Коронида. (Аполодор, III, 10, 3). Най-прочутото светилище на Асклепий се намирало в Епидавър (североизточен Пелопонес), където се стичали за изцеление хората от всички краища на Гърция.

Най-често Асклепий е изобразяван като брадат мъже, в разцвета на силите си, приличащ малко на Зевс. Неизменен атрибут на Асклепий бил жезълът с обвита около него обвита змия (понякога и две). По-късно негов символ станала чаша, обвита със змия.

Синове на Асклепий от неговата съпруга Епиона били Подалирий, Телесфор и Махаон. Асклепий имал и пет дъщери - богините Хигия ("здраве"), Панацея ("вселечителка"), Ясо ("лечение"), Аглая и Акесо - женските еквиваленти на Асклепий.

Аполон е бог, както от древногръцката, така и от римската митология. Той е братът-близък на богинята на лова, съответно на Диана, в римската и на Артемида. Син е на Зевс и на Лето.

Аполон се приема като бог на музиката, танците, поезията, медицината и пророчествата. Той е предводител на музите. В изкуствата е представен като красив млад мъж, често с лира в ръка.

Зевс в древногръцката митология е бог на небето и гръмотевиците, и властващ над всички други богове. Известен още като **Зевс Гръмвержец**. Той е господар на небето, бог на дъжда. Неговото оръжие са мълниите, които той хвърля по всеки, който му се противопостави. Женен за Хера.

Хера е дъщеря на Кронос и Рея, сестра и жена на Зевс, и майка на Арес, Хеба и Хефест. Като женско съответствие на Зевс царица на олимпийските богове, властница над небето, повелителка на облаците и бурите. Богиня на брака и раждането на деца, която има специална грижа над омъжените жени.

Атина в древногръцката митология е богинята на мъдростта и войната. Дъщеря е на Зевс и Метида. Заедно с ролята си на богиня на войната, тя се явява и девица и

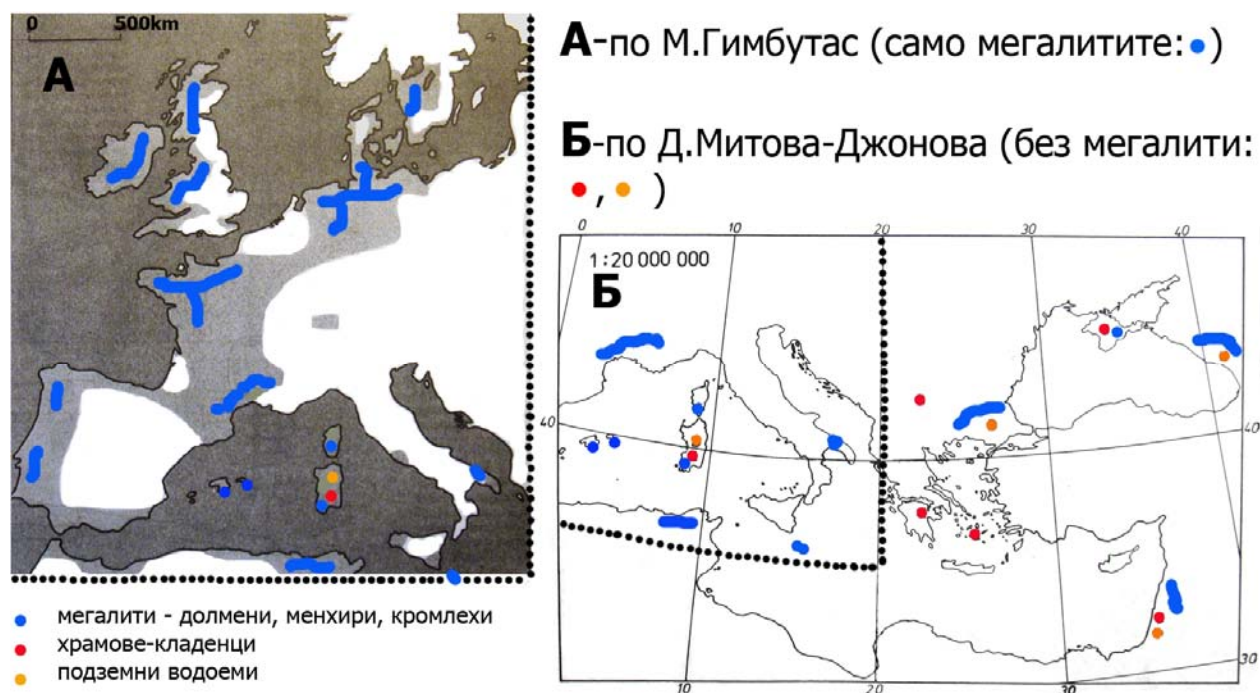
защитничка на целомъдрието. Нейни символи сред животните са: *змията*, олицетворяваща мъдростта и *совата*.

ВТОРО: ХРАМЪТ-КЛАДЕНЕЦ ПРИ С.ГЪРЛО В ЕВРОПЕЙСКИ КОНТЕКСТ

ТУК ПРЕДСТАВЯМ КОМБИНАЦИЯ ОТ ДВЕ КАРТИ: А – от книга на Мария Гимбутас и Б – от книга на Д.Митова-Джонова. Целта е по-удобната съпоставка на два класа обекти от ерата преди Христа.

Гимбутас е нанесла върху своята само мегалитите, а аз съм добавил храмовете-кладенци и подземните водохранилища според данните на Митова-Джонова.

Митова-Джонова е нанесла върху своята само храмовете-кладенци и подземните водоеми, а аз съм добавил мегалитите според данни от български автори и от Интернет.

ИЗВОДИ ОТ СЪПОСТАВКАТА НА ДВЕТЕ КАРТИ:

Вижда се, че областите от Европа, където има най-много мегалити (на картата в син цвят), и областите, където се срещат храмове-кладенци (на картата в червен цвят) и/или подземни водоеми (на картата в оранжев цвят) **само частично се припокриват, т.е. не съвпадат**. Твърде вероятно е това да са два вида строителна култура и съответна култова идеология, посветена на различни божества.

Вероятно тези две класи обекти се припокриват и във времето, макар че датировките са доста приближени. Това поставя въпроса за преплитането на идеите в Евразия в онази епоха: разминаване, без силно взаимодействие на два културни и идейни потока, чиято същина засега си остава слабо позната.